

УДК: 657(336)

К.Л.Багрій, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ЗА МСФЗ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОСНОВНІ ПЕРЕШКОДИ

Анотація

Реальна оцінка діючого стану обліково-контрольної системи вітчизняних підприємств і системи їх оподаткування дозволяє стверджувати, що більш широке запровадження МСФЗ для складання фінансової звітності в Україні є перспективним кроком, але без прийняття низки додаткових рішень вирішення проблеми формування єдиної методики трансформації та цілісної інформаційної бази складання фінансової звітності за МСФЗ не може бути здійснено.

Стаття присвячена обґрунтуванню трансформації як основного способу складання першої фінансової звітності за МСФЗ. Розглянуто передумови та необхідність впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в облікову систему України. Запропоновано здійснити три комплекси заходів трансформації фінансової звітності. Охарактеризовано перспективи та основні перешкоди трансформації фінансової звітності в Україні за МСФЗ.

Ключові слова: МСФЗ, П(С)БО, фінансова звітність, трансформація, конверсія, підприємства, облікова політика.

К.Л. Багрій, к.э.н., доцент,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

ТРАНСФОРМАЦИЯ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В УКРАИНЕ ЗА МСФО: ПЕРСПЕКТИВЫ И ОСНОВНЫЕ ПРЕПЯТСТВИЯ

Аннотация

Реальная оценка действующего состояния учетно-контрольной системы отечественных предприятий и системы их налогообложения позволяет утверждать, что более широкое внедрение МСФО для составления финансовой отчетности в Украине является перспективным шагом, но без принятия ряда дополнительных решений решения проблемы формирования единой методики трансформации и целостной информационной базы составления финансовой отчетности по МСФО не может быть осуществлено.

Статья посвящена обоснованию трансформации как основного способа составления первичной финансовой отчетности по МСФО. Рассмотрены предпосылки и необходимость внедрения международных стандартов финансовой отчетности в учетную систему Украины. Предложено осуществить три комплекса мероприятий трансформации финансовой отчетности. Охарактеризованы перспективы и основные препятствия трансформации финансовой отчетности в Украине по МСФО.

Ключевые слова: МСФО, П(С)БУ, финансовая отчетность, трансформация, конверсия, предприятия, учетная политика

Постановка проблеми. Перехід українських підприємств на складання звітності за Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ) створює певні проблеми, які пов'язані з трансформацією фінансової звітності, складеної за Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку України (далі – П(С)БО), в МСФЗ. Наявність зазначених проблем обумовлена відсутністю єдиної методики трансформації, яка не може бути уніфікована повною мірою, оскільки вимагає широкого застосування професійного судження і не є предметом регулювання МСФЗ.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Проблема трансформації фінансової звітності привертає увагу широкого кола науковців, які досліджують окремі її аспекти. Найбільш вагомими науковими результатами щодо трансформації фінансової звітності за МСФЗ висвітлено у працях Г. В. Веріги, Т. М. Кондрашової [1; 2], С. Ф. Голова, В. М. Костюченко, О. М. Кулаги [3; 4; 5], І. Данилюк, Н. Зорій [6], О. М. Діділовського [7], В. М. Жука [8], М. В. Корягіна [9], Г. Мисака, І. Головка [10]. Однак єдності поглядів щодо подальшого напрямку дій у процесі такої трансформації досягнути поки що не вдалося.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Важливо зазначити, що залишаються невирішеними і потребують подальших досліджень питання щодо обґрунтування трансформації як основного метода складання першої МСФЗ-звітності та розробка пропозицій щодо планування, організації та здійснення трансформації фінансової звітності за МСФЗ в Україні.

Мета дослідження полягає у тому, щоб надати оцінку позитивним моментам і труднощами трансформації фінансової звітності за МСФЗ в Україні у зв'язку із внесеними законодавчими змінами, а також окреслити проблеми, з якими доведеться зіткнутися вітчизняній обліковій системі на даному етапі реформування.

Виклад основного матеріалу. Перехід підприємств України на міжнародні стандарти фінансової звітності є вимогою часу сучасної системи господарювання й зумовлена необхідністю виконання договірних зобов'язань України щодо подальшої інтеграції до Європейського Союзу. Застосування норм, прописаних Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (далі – МСБО) та МСФЗ, дають змогу формувати звітність, яка буде містити релевантну, зрозумілу та правдиву інформацію. Отже для вітчизняних суб'єктів господарювання ведення обліку та складання звітності за міжнародними стандартами стає об'єктивною необхідністю.

Основним орієнтиром при укладанні звітності є загальні принципи, а не жорсткі правила, що дозволяє бухгалтеру в кожній практичній ситуації діяти вільно в межах заданих параметрів. Якщо ми подивимося на П(С)БО, що діють в Україні, то помітимо, що ці форми фінансової стандартизації детально регулюють порядок обліку більшості практичних ситуацій. Натомість, Міжнародні стандарти фінансової звітності – це система принципів (стандартів та інтерпретацій), яка визначає структуру укладання фінансової звітності: що саме входить до неї; яку інформацію необхідно прописувати в поясненнях; які об'єкти бухгалтерського обліку потрібно враховувати у звітності та коли саме. Для МСФЗ основою є економічна суть процесу – це робить цю систему стандартів здатною відобразити реальний фінансовий стан підприємства, установи чи організації. Тобто, головною відмінністю МСФЗ від більшості національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні є те, що ця стандартизація не намагається деталізувати всі процедури й механізми фінансового обліку.

5 жовтня 2017 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Зміни розширюють коло підприємств, які зобов'язані застосовувати МСФЗ: до вже наявних в законі видобувних підприємств, окремих фінансових підприємств та ПАТ додаються «підприємства, що становлять суспільний інтерес» (ПССІ). До ПССІ належать

«великі» підприємства, більшість фінансових установ і підприємства-емітенти, цінні папери яких допущені до біржових торгів. Цей список охоплює більшість гуртових і роздрібних компаній. У такий спосіб органи влади намагаються узгодити національні стандарти фінансової звітності з європейськими та міжнародними.

Якщо все ж підприємство не зобов'язане застосувати МСФЗ, то це не заперечує користі від їх прийняття. По-перше, звітність по МСФЗ – це можливість для компанії вийти на міжнародні й національні фондові ринки. Оскільки український фондовий ринок наразі не спроможний забезпечити реалізацію довготривалих інвестиційних стратегій, то вихід на міжнародну арену – це поки єдиний ефективний канал у світ цінних паперів.

По-друге, це доступ до кредитів в іноземних банках, адже останні не приймають (і не розуміють) звітність, яка укладена за українським П(С)БО. Зрозуміло, що робити спеціальну звітність за стандартами країни, де закріплений банк, як мінімум, неефективно. Тому МСФЗ – це можливість стратегічного планування і страхування на випадок зміни пріоритетів підприємства.

По-третє, це спрощує процес отримання кредитів в Україні. Адже керівництво українських державних і приватних банків вбачає в МСФЗ можливість отримання достовірної інформації про конкретне підприємство, яке бажає отримати кредит. У такий спосіб банк отримує опцію перевірки ліквідності та платоспроможності підприємства, а саме підприємства – перевагу для отримання кредиту.

Ще одним позитивним аспектом прийняття МСФЗ є зростання інвестиційної привабливості підприємства. Для інвестора міжнародні стандарти у багатьох випадках є свідченням надійності та прозорості отриманої інформації. Така впевненість підкріплюється тим, що МСФЗ вимагає дотримання правил складання, а також численних пояснень до звітності.

Згідно з вимогами чинного законодавства України, формування показників фінансової звітності відповідно до МСФЗ можливо здійснювати двома шляхами: методом трансформації чи методом паралельного обліку.

Трансформація – це процес перетворення однієї економічної системи на іншу. Це зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей чого-небудь. Метод трансформації під час складання фінансової звітності передбачає здійснення комплексу заходів для підготовки основних звітів у форматі МСФЗ шляхом групування облікової інформації відповідно до норм, що прописані у П(С)БО.

Якщо методи оцінки статей звітності, викладені у П(С)БО, узгоджуються з МСФЗ, трансформацію можна здійснити на базі фінансових показників, сформованих відповідно до вимог П(С)БО.

Процес трансформації також потребує здійснення комплексу таких заходів:

1. Методологічний етап:

- аналіз та адаптація загальних вимог до звітності у форматі МСФЗ з урахуванням особливостей ведення бізнесу конкретної компанії;
- проведення порівняльного аналізу українських стандартів бухгалтерського обліку та МСФЗ для виявлення розбіжностей в оцінках;
- консультаційні послуги з МСФЗ (IFRS) 1 «Перше застосування МСФЗ»;
- підготовка облікової політики компанії відповідно до МСФЗ чи приведення норм

діючої облікової політики у відповідність із МСФЗ.

2. Трансформація звітності відповідно до МСФЗ:

- проведення порівняльного аналізу облікової політики, підготовленої відповідно до українських стандартів П(С)БО та МСФЗ, опис і внесення коригувань;
- збір інформації, необхідної для проведення трансформації;
- підготовка структури звіту в індивідуальному порядку;
- підготовка робочих документів;
- внесення коригувань, а також проведення класифікації наявних активів і зобов'язань компанії;
- складання Балансу і Звіту про прибутки та збитки відповідно до МСФЗ, а також підготовка приміток до звітності;
- складання Звіту про рух коштів та Звіту про власний капітал.

3. Додаткові послуги:

- підготовка додаткових розділів звітності;
- переведення звітності у валюту країни контрагента.

Якщо застосування МСФЗ відбувається вперше, то необхідно також скласти вступний баланс та баланс на початок першого звітного періоду за МСФЗ, а також скласти фінансову звітність за МСФЗ на звітну дату.

Сьогодні немає єдиної методики проведення трансформації звітності, складеної відповідно до П(С)БО, у звітність, яка б відповідала Міжнародним стандартам фінансової звітності. У кожному окремому випадку на неї впливатимуть особливості фінансово-господарської діяльності, порядок організації бухгалтерського обліку та облікова політика підприємства.

Під час переходу підприємства на норми ведення обліку та складання фінансової звітності згідно з МСФЗ необхідно також здійснити порівняльний аналіз виявлених розбіжностей вітчизняних П(С)БО та МСФЗ в оцінках статей балансу конкретної компанії; провести аналіз фінансової звітності, підготовленої компанією згідно з П(С)БО, на її відповідність МСФЗ. Важливим є узгодження облікової політики підприємства відповідно до МСФЗ. Здійснення цих заходів надалі значною мірою полегшить упровадження і застосування МСФЗ під час формування фінансових показників і складання звітності.

Розглянемо конверсію як один зі шляхів формування показників діяльності за МСФЗ. Конверсія – це суттєве перетворення, принципова зміна умов. Цей підхід варто застосовувати для найбільш ефективного ведення паралельного обліку, хоча для цього необхідні суттєві інвестиції. Ефективне впровадження конверсії на підприємстві можливе шляхом упровадження процесу подвійного введення інформації в дві системи звітності або шляхом розроблення програмного забезпечення для формування звітності двох типів (за МСФЗ та П(С)БО). Застосування конверсії на практиці вимагатиме ведення подвійної системи бухгалтерського обліку на підприємстві.

Розглянувши практичні аспекти застосування норм чинного законодавства щодо формування звітності за МСФЗ, зауважимо, що внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», пов'язаних з обов'язковим застосуванням МСФЗ, є важливим і значущим кроком на шляху розвитку системи

бухгалтерського обліку і звітності в Україні і може бути оцінено лише позитивно.

Проте нині мета адаптації звітності українських підприємств у МСФЗ поки що не досягнута. Незважаючи на досить тривалий період реформування й удосконалення бухгалтерського, фінансового законодавства, вітчизняній фінансовій звітності притаманні такі недоліки:

- недостатньо об'єктивне надання інформації (причиною здебільшого є суб'єктивізм осіб, що складають фінансову звітність, через що така звітність містить переважно ту інформацію, яка вигідна для власників);

- уніфікований обов'язковий формат подання фінансової звітності (регламентується державою, практично мінімізує можливість здійснення агрегування показників фінансової звітності та їх згортання);

- зміст фінансової звітності відповідно до вимог вітчизняного законодавства здебільшого не надає повного обсягу основної інформації за ключовими фінансовими і нефінансовими показниками діяльності підприємств (призводить до зниження якості аналізу майнового стану підприємств, окрім того, перешкоджає здійсненню реального стратегічного планування його розвитку);

- непередбачуваність, неузгодженість, суперечливість правового регулювання фінансової звітності в Україні (зумовлює складність розуміння і порядку застосування нормативних приписів під час складання фінансової звітності);

- основний орієнтир вітчизняної фінансової звітності спрямований на надання інформації для контрольних, податкових і статистичних органів (тоді як згідно з МСФЗ звітність спрямована на допомогу аналітику, а її користувачами є інвестори, кредитори, менеджери).

Поряд із цим до основних перешкод щодо успішного впровадження Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності вітчизняних підприємств є:

- нерозуміння щодо характеру МСФЗ;
- відмінності між МСФЗ та національною нормативно-правовою базою;
- відсутність належного узгодження між загальними цілями фінансової звітності та регулярної звітності;

- відсутність можливості здійснювати ефективний нагляд за дотриманням МСФЗ;
- невідповідність між вимогами бухгалтерського обліку, аудиту та вимогами ринку, здатністю дотримуватися цих вимог та здатністю правозастосування щодо них на національному рівні.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що завдяки внесенню змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» від 05.10.2017 р. в Україні створено законодавчі підстави для більш широкого запровадження МСФЗ. Варто зазначити, що відповідні законодавчі зміни є вагомим, але лише першим кроком на шляху подальшого реформування облікової системи в Україні в напрямі її наближення до європейських вимог. Подальші кроки мають полягати в тому, що необхідно сформувати запит на якісну фінансову інформацію з позицій потенційного і реального власника, а це можна зробити лише шляхом підняття статусу фінансової звітності і визначення

пріоритетності під час ведення обліку і складання якісної фінансової звітності, на підставі якої шляхом коригувань може бути складено податкову звітність.

Подальші дослідження у сфері трансформації фінансової звітності, складеної за П(С)БО, в МСФЗ-формат вбачається доречним спрямовувати на розробку пооб'єктних методик трансформації елементів фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Веріга Г. Проблемні аспекти трансформації фінансової звітності підприємств України відповідно до принципів МСФЗ / Г. Веріга, А. Савро // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 9. – С. 23–24.
2. Веріга Г. В. Складання звітності за МСФЗ як засіб підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств / Г. В. Веріга, Т. М. Кондрашова // Зб. наук. праць ДонДУУ «Фінансово-банківські механізми державного управління економікою України». Серія «Економіка». – Донецьк, 2009. – Вип. 122. – С. 298–309.
3. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : [монографія] / С. Ф. Голов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
4. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Х. : Фактор, 2007. – 976 с.
5. Голов С. Ф. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами : [метод. посіб.] / [С. Ф. Голов, В. М. Костюченко, О.М. Кулага] // Федер. проф. бухгалтерів і аудиторів України ; 4-е вид. – К. : ФПБАУ, 2013. – 267 с.
6. Данилюк І. Фінансова звітність: аналіз вимог міжнародних стандартів та подальші напрями адаптації національної системи обліку до МСФЗ / І. Данилюк, Н. Зорій // Галицький економічний вісник. Фінансово-обліково-аналітичні аспекти. – Тернопіль : ТНТУ, 2014. – № 1. – Т. 44. – С. 125–130.
7. Діділовський О. М. Проблеми та перспективи застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні / О. М. Діділовський // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2011. – № 1(19). – С. 142–146.
8. Жук В. М. Реформування бухгалтерського обліку та звітності: стан та перспективи / В. М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 3. – С. 4–14.
9. Корягін М. В. Проблеми трансформації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ / М. В. Корягін // Вісник Львівської комерційної академії. – 2012. – № 7. – С. 414 – 420.
10. Мисака Г. Методичні підходи до трансформації статей фінансової звітності з урахуванням зміни цін та інфляції / Г. Мисака, І. Головка // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». – 2011. – Вип. 130. – С. 34–38.

Konon Bagrii, PhD, Associate Professor,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE,
Chernivtsi

TRANSFORMATION OF FINANCIAL STATEMENTS IN UKRAINE IN ACCORDANCE WITH IFRS: PERSPECTIVES AND MAJOR PROBLEMS

Summary

The real assessment of the current state of accounting and control system of domestic enterprises and their taxation system suggests that wider adoption of IFRS for financial reporting in Ukraine is a promising step, but without a number of additional solutions to the problem of forming a unified method of transformation and a holistic information base preparation of financial statements under IFRS can not be performed.

The article is devoted to the substantiation of transformation as the main method of compiling the first IFRS financial statements. The preconditions and necessity of implementation of international standards of financial reporting in the accounting system of Ukraine are under consideration. It is proposed to carry out three complexes of measures of financial reporting transformation. The perspectives and main obstacles to the transformation of financial reporting in Ukraine under IFRS are described.

Keywords: IFRS, UKRAINIAN GAAP, financial reporting, transformation, conversion, enterprises, accounting policies.

References:

1. Veriga G. (2010) Problematic aspects of transformation of financial statements of Ukrainian enterprises in accordance with the principles of IFRS. *Bukhholders'kyj oblik i audit*. pp. 23-24. (in Ukr.)
2. Veriga G., Kondrasova T. (2009) Reporting for IFRS as a means to increase the investment attractiveness of domestic enterprises. *Zbirnyk naukovykh prats' DonDUU «Finansovo-bankivs'ki mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia ekonomikoju Ukrainy»*. pp. 298-309. (in Ukr.)
3. Golov S. F. (2007) *Accounting in Ukraine: Analysis of the Status and Prospects of Development* Kyiv: Center for Educational Literature (in Ukr.)
4. Golov S. F., Kostyuchenko V. M. (2007) *Accounting and financial reporting according to international standards* Kharkiv: Factor (in Ukr.)
5. Golov S. F., Kostyuchenko V. M., Kulaga O. M. (2013) *Transformation of financial statements of Ukrainian enterprises into financial statements according to international standards* Kyiv: Feder. prof. accountants and auditors of Ukraine (in Ukr.)
6. Daniluk I. Zorij N. (2014) Financial Reporting: An Analysis of the Requirements of International Standards and Further Directions of Adaptation of the National Accounting System to IFRS. *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk. Finansovo-oblikovo-analitychni aspekty*. pp. 125-130. (in Ukr.)
7. Didlovsky O. (2011) Problems and Prospects of Application of International Financial Reporting Standards in Ukraine. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalters'koho obliku, kontroliu i analizu*. pp. 142-146. (in Ukr.)
8. Zhuk V. (2008) Accounting and Reporting Reform: Status and Prospects. *Oblik i finansy APK*. pp. 4-14. (in Ukr.)
9. Koryagin M. (2012) Problems of Transformation of Financial Statements in accordance with IFRS. *Visnyk komertsijnoi L'vivs'koi akademii*. pp. 414-420. (in Ukr.)
10. Misaka G., Golovko I. (2011) Methodical approaches to the transformation of articles of financial reporting taking into account changes in prices and inflation. *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya «Ekonomika»*. pp. 34-38. (in Ukr.)

УДК 657

А. В. Гевчук, к.е.н., доцент,
ПВНЗ «Вінницький фінансово-економічний університет»,
м. Вінниця

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІТИЧНОЇ ОЦІНКИ РІВНЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

У статті розглядаються на науковому рівні підходи та процедури організації аналізу дебіторської заборгованості на підприємстві загалом та з врахуванням усіх її видів, на первинному етапі з метою спрощення цього процесу на практиці. В роботі розкриваються основні завдання, методи аналізу, основні етапи цього процесу та показники, що використовуються під час аналізу дебіторської заборгованості, а також порядок їх обчислення.

Завдання, методи дослідження, основні етапи проведення аналізу дебіторської заборгованості представлено схематично, що наочно розкриває підходи дотримання ліквідності. Зовнішній та внутрішній аналіз у процесі дослідження виявив можливості уникнення ризиків і загроз, встановлення обмежень у часі, дані аналізу дебіторської заборгованості зведені в таблицю, що дає можливість сформулювати рекомендації і визначити заходи з ліквідації заборгованості для покращення фінансового стану підприємства.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, аналіз, показники, підприємство, розрахунки, облік, ризик, баланс, управління, кредит.